

Keresletformáló tényezők:

A szezonális népességnövekedés mértéke az idegenforgalmi szempontból frekventált térségekben

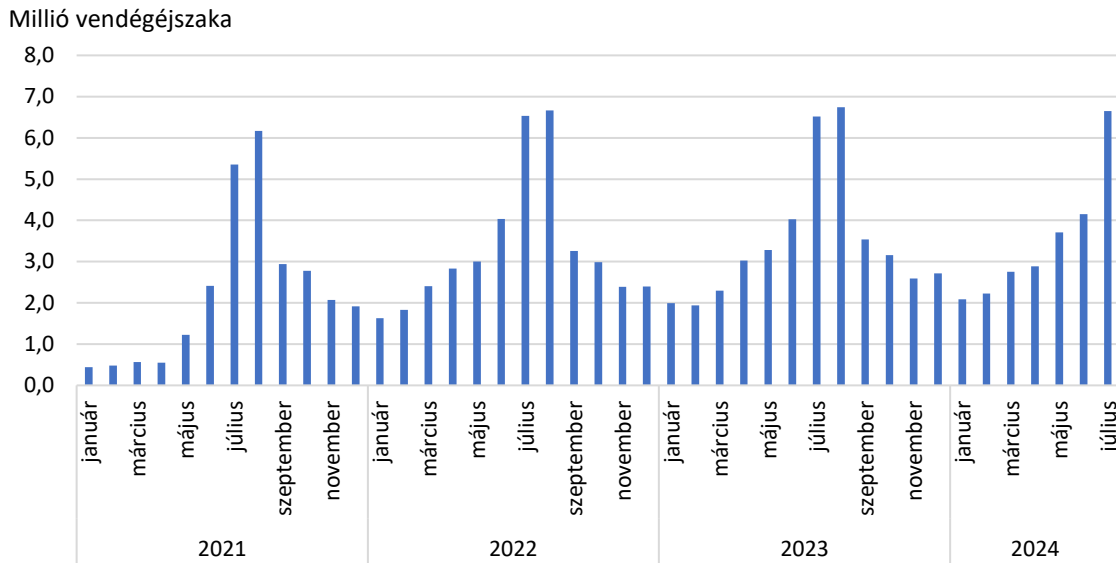
A statisztikai adatvagyon egyik legfontosabb eleme a népességadat, amely azt mutatja meg, hogy egy adott településen vagy területi egységben hány fő él életvitelszerűen, hány fő tekinti lakóhelyének, illetve hányan vannak arra a területi egységre bejelentve. E felsorolás rá is világít arra, hogy a népesség statisztikai szintű nyilvántartására/leírására többféle adat használható. Ezek közül a két legfontosabb a lakónépesség és az állandó népesség. Az előbbi az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes számát jelenti, ezzel szemben az állandó népesség az adott településen lakóhellyel rendelkezők számát adja meg. Létezik még az előbbieknél kevésbé használatos jelenlévő népesség fogalma is: ez az adat az adott településen tartózkodó magyar állampolgárok mellett (a diplomáciai testületek tagjainak kivételével) a külföldi állampolgárságú polgári személyeket is tartalmazza.

Ezek a fogalmak eltérő kritériumokkal rendelkeznek tehát, ezért eltérő eredményt adnak arra az egyszerűnek látszó kérdésre, hogy hány lakosa van az adott településnek. Ezek az adatok éves szinten mutatják meg a népesség számának alakulását. Felmerül a kérdés, hogy vajon be lehet-e mutatni az olyan évközi, azon belül is szezonális jellegű népességváltozásokat, amelyeknél a változást okozó népesség a népességstatisztika számára megfoghatatlan marad?

A kérdés elsősorban a turizmus célterületeit érinti, fontossága abban rejlik, hogy a rövid idő alatt változó és számában növekvő népességet kezelni kell: el kell látni az igényeit, fel kell készíteni a közműhálózatot a megnövekvő igények kielégítésére. A köz- és önkormányzati szférát érintő többletfeladatok mellett a többletnépesség fogyasztói igényeit is ki kell elégíteni, **ez pedig a vállalkozók számára jelenthet növekvő, koncentráltan megvalósuló és előre tervezhető piaci lehetőségeket.**

A többletnépesség több összetevőből áll. A hivatalos statisztika által a legpontosabban beazonosítható csoport az adott településre érkező turisták, illetve az általuk eltöltött vendégéjszakák száma. Az üdülőingatlanokban nyaranta ott tartózkodó lakosok (üdülőingatlanok száma, illetve az átlagos magyar családnagyság alapján), az egynapos kirándulók, valamint az idényszerűen munkát vállalók számát települési szinten a hivatalos statisztika egyelőre csak becsülni tudja, ezért a mutató kiszámításakor a népesség adaton kívül csak a vendégéjszakák számát tudjuk használni.

A vendégéjszakák számának alakulása a szálláshelyeken

Hazánk turizmusában hagyományosan a júniust tekintjük előszezonnak, a július–augusztust főszezonnak, a szeptembert utószezonnak. Bár az egyes turisztikai szegmensekben a szezonálisnak eltérő a szerepe és mértéke (így például az üzleti vagy a gyógyturizmust kevésbé érinti, mint az üdülturizmust), összességében jól látható ez a szezonális a magyarországi idegenforgalmi adatokon. Az alábbiakban a főszezonban jellemző azon növekedést kívánjuk megmagyarázni, amely a turisztikai szálláshelyeken megjelenik (nem vizsgáljuk tehát az adott településre csak elutazó, de ott nem éjszakázó látogatók forgalmát). A főszezon népesedési mutatója tehát azt mutatja meg, hogy a turisztikai szálláshelyek vendégforgalma révén egy főszezon (július–augusztus) napon mekkora mértékben emelkedik az adott település évközepi lakónépessége. Mivel egy napra számolt adatról van szó, ezért a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakákat elosztottuk a főszezon napok számával, 62-vel. Az így megkapott értéket arányosítjuk az adott területi egység év eleji, és azt az év összes napján állandónak tekintett lakónépességéhez.

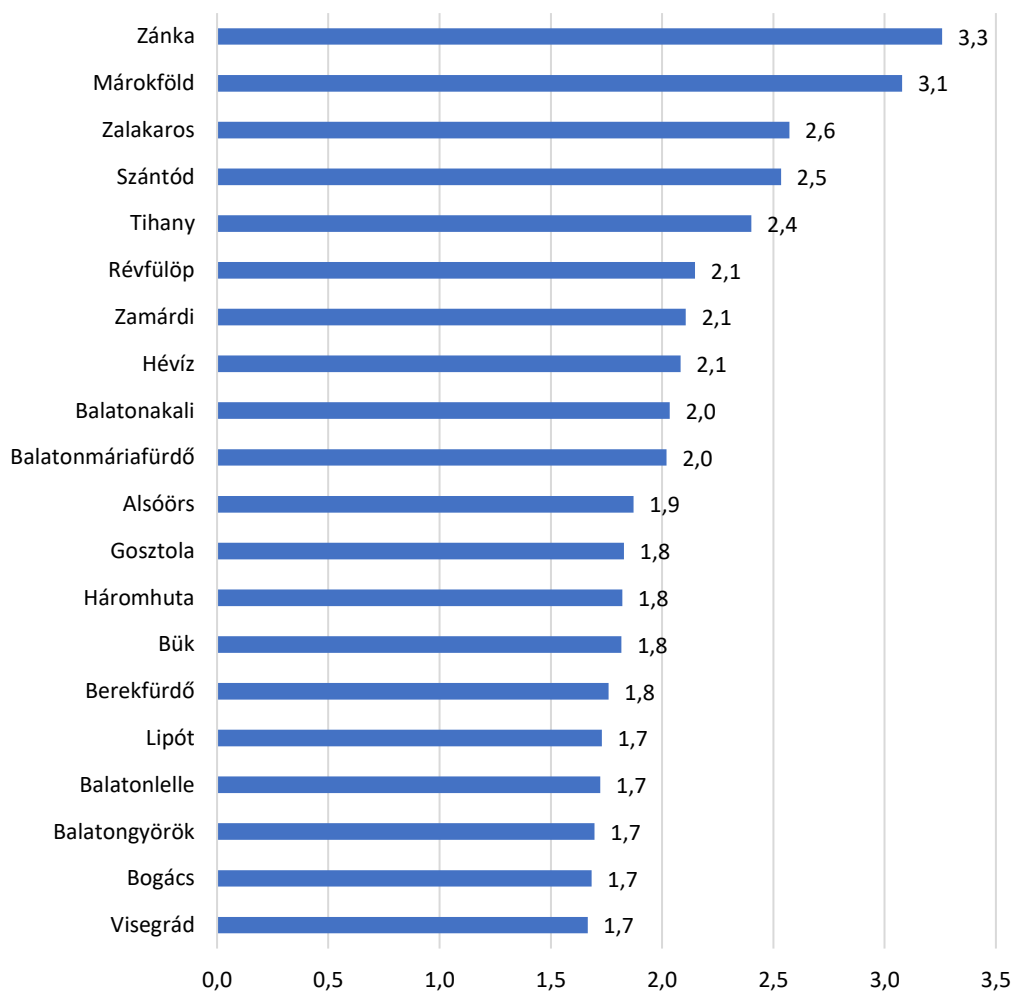
A mutatót településekre, illetve területi egységekre is ki lehet számolni. Ebben az elemzésben hazánk egyik leginkább frekvenciált idegenforgalmi célterülete, a Balaton partmenti térsége¹, illetve a különösen látogatott települések kerülnek célkeresztbe. A balatoni településeken túl vizsgáljuk az ország többi, jelentős turisztikai potenciállal rendelkező települését is, az egységes szálláshelyi statisztikák 2021-től való rendelkezésre állása miatt 3 éves visszatekintésben.

A turizmus által leginkább érintett Balatoni agglomerálódó térség egy átlagos főszezon napján 2021-ben 40, 2022-ben és 2023-ban egyaránt 42% volt helyi lakónépesség főszezon többlete, ez mintegy 62-65 ezer fős népesedést jelent. Az egyes települések közül Zánka emelkedik ki, itt az Erzsébet-tábor miatt az ezer fő körül alakuló lakónépesség akár több mint háromszorosára is emelkedhet főszezonban. A népesség szezonális növekedése a kisebb településeken számottevő, így Szántód és Tihany 2,5, illetve 2,4-szeres növekedése emelkedhet ki, de Révfülöp és Balatonakali népesedési mutatója is meghaladja a kétszeres értéket. A városok között a szintén alacsonyabb lélekszámú Zamárdi az első, 2,1-szeres (2021-ben 2-

¹ a Balatoni agglomerálódó térség

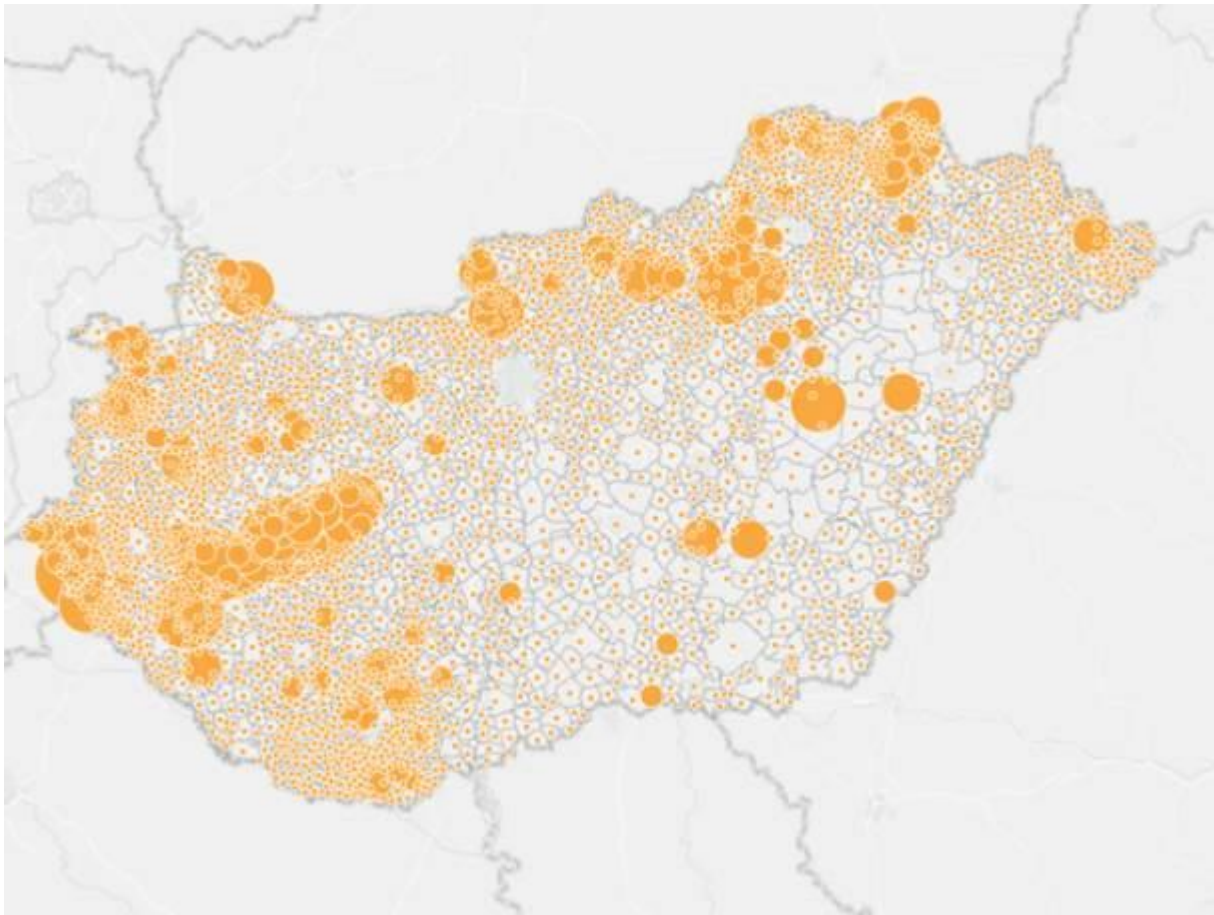
szeres, 2022-ben 2,2-szeres) mutatóval, a második 2,1-szeres szorzóval a gyógyturizmus miatt a szezonális általánosan legkevesbé érintett Hévíz.

A 20 legnagyobb főszezoni népességnövekedéssel rendelkező magyarországi település

A térség nagyobb városai mind a tó partján helyezkednek el, ebből következően jelentős idegenforgalmi vonzerejük, viszont a szálláshelyi kapacitásokkal való ellátottság nem azonos szintű ezeken a településeken. A július-augusztusi népességnövekedést természetesen az adott település nagysága is befolyásolja, ezért nem meglepő, hogy a turizmusnak leginkább kitett, de 5000 főnél alacsonyabb lélekszámú Balatonlellén duzzad 1,7-szeresére a nyári népesség. Ettől nem sokkal marad el Fonyód, itt az elmúlt 3 évben 1,4, illetve Balatonboglár, ahol 1,5 körül alakult az egy napra számított átlagos nyári népességnövekedés szorzószáma. A közel tízezer fős vagy annál népesebb települések közül Balatonfürednek a nyári lélekszáma nő meg a legjelentősebben (körülbelül 1,6-szeresére), Siófoknak viszont – bár szám szerint több főszezoni vendégéjszakát regisztrálnak a település szálláshelyei – a magasabb lakosságszám miatt csak 1,4-szeresére nő a nyári lélekszáma. Keszthelyen és Balatonalmádiban csak 1,1-1,2 között alakul a népességnövekedési szorzószám, részben a szálláshelyi statisztikákban meg nem jelenő kirándulóturizmus, illetve az egynapos látogatások száma miatt, illetve Keszthely esetében a közeli Hévíz szálláskapacitásukat befolyásoló hatása sem elhanyagolható.

Az egy főszezoni napra jutó népességnövekedés településenként, 2023

Ha a Balatonon túlra tekintünk, akkor a legnagyobb szezonális vendégforgalmat elérő települések közül a nyugat-magyarországi fürdővárosok közül Bükön 1,8-szeresére, Zalakaroson országos viszonylatban is kiugró mértékben, 2,6-szeresére nő a nyári népesség egy napra vetítve. Sárvár szintén jelentős (és nem csak szezonális) forgalmat generál, ám a nyári népessége csak 18%-kal emelkedik. Az ország keleti felében hasonló adottságokkal bír Hajdúszoboszló és Gyula is (1,3, illetve 1,1-szeres növekedéssel).

Az előző településekhez képest jóval nagyobb népességű megyei jogú városok esetében csak Esztergom, Eger és Sopron esetében van értelme szezonális népességnövekedésről beszélni, ez azonban jóval kisebb mértékű (2,7–6,2%-os).

Ahogy a turisztikai elő-, fő-, és utószezon népességnövekedését meg tudjuk határozni, úgy a szezonon kívüli, de akár elő és utószezoni vagy szezonon kívüli hosszú hétvégék népességváltozását is meg lehet becsülni úgy, hogy a hosszú hétvégés hónapok vendégforgalmának kiugrásait vizsgáljuk. A még pontosabb eredményhez azonban heti bontású idegenforgalmi adatokra van szükség.

A mutató készítéséhez felhasznált adatok a KSH Tájékoztatási adatbázisában szabadon elérhetők.

A településsoros táblák közvetlen linkjei:

- [Népességadatok településenként:](https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?openLink=516f5e930d9e678c3ff9633ed8b5e2169f6c9f0874660df4e93127c5c6409f09)
statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?openLink=516f5e930d9e678c3ff9633ed8b5e2169f6c9f0874660df4e93127c5c6409f09
- [Szálláshelyek adatai, vendégéjszakák településenként:](https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?openLink=90ab2faf6656c9caa7975d16b7b641da86adf2b0f6d64cad310b45b4c680763a)
statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?openLink=90ab2faf6656c9caa7975d16b7b641da86adf2b0f6d64cad310b45b4c680763a; a sárgával jelölt cellák tartalma adatvédelmi okok miatt nem jeleníthető meg.